

Equus Research & Therapy

Welzijn en Veiligheid Paard principes en praktijk

Dr. Machteld van Dierendonck

gem DW 2009 1

Dr. Machteld van Dierendonck

- Klinisch Etholoog
 - Expert in gedrag paardachtigen
 - (half) wild
 - Gehouden door mensen
 - Abnormaal gedrag
 - Equus Research & Therapy
 - Wetenschappelijk onderzoek o.a.
 - Veterinaire Faculteit Utrecht
 - Onderwijs
 - Klinisch ethologische patiënten behandeling
 - Advies en consultancy
 - Gastmedewerker
 - Biologie Utrecht
 - Diergeneeskunde Sydney
 - PhD proefschrift: The importance of social relationships in horses
 - Bestuurslid International Society for Equitation Science

gem DW 2009 2

Hoe kan een paard gek worden?

- Huisvesting en management niet aangepast aan minimale eisen van het dier
- Onvoldoende kennis hoe een paard een voldoende goed bestaan kan hebben
- Onvoldoende kennis hoe paarden leren

gem DW 2009 3

Gevaar gestreste paarden

- 400 - 700 kg
 - 4 span.....
- Mentaal geprogrammeerd om eerst te rennen dan te kijken
 - Veiligheid paard, ruiters, omgeving (verkeer!)
- *Als dier gestrest is door frustratie ten aanzien van onvoldoende huisvesting, voeding en/of sociale relaties => groter risico op probleem gedrag in omgang en verkeer*

gem DW 2009 4

Adaptatie Evolutie ↔ domesticatie

– Optimale adaptatie aan omgeving en levenswijze

- morfologisch en fysiologisch
- psychisch

– 'mental map' \ bleu print

65 miljoen

Evolutie naar sociaal levend steppe-prooidier

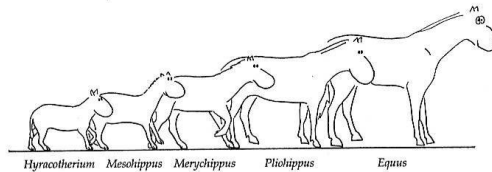
Australopithecus & Equus

paard – Takhi

Homo neanderthalus †

Domesticatie

3 mi
0.25 mi
40.000
60000

DW 2009 5

Verwilderde paarden

- Sociaal & nomadisch
 - Nooit alleen
- Kleine hiërarchische groepen
 - Familie groepen
 - Bachelor bands
- Kuddes
- Prooidieren
 - Vroege detectie
 - Vlucht

gem DW 2009 6

Eetgedrag

- Grazen dag en nacht
 - Erg selectief
 - Laagwaardig ruwvoer
 - Spijsverteringstelsel is hier op gebouwd
 - 12-16 uur per 24 uur grazen
 - Bewegen tijdens grazen 5-10 km per dag

gem DW 2009 7

Voeding

- Primair grazers
 - gras en kruiden
- Soms tijdelijk andere bron
 - Brandnetelwortelstokken
 - Bast bomen en struiken
 - Bladeren
 - Fruit
 - Eikels (met mate)
 - Riet
 - Zelf medicatie
 - asperine
 - ontworming

gem DW 2009 8

1e jaar

2e jaar

Jacobs kruiskruid

Scenecio jacobaea

- 2 jarige plant
 - lange zaadoverleving
- Leververgiftiging
 - Stapelziekte
- Gedroogde vorm (hooi/kuil) heel gevaarlijk (alle herbivoren)
- Juiste berm zaai- en maaibeleid in agrarisch gebied

gem DW 2009 9

Sociaal gedrag

- Permanent subtiele communicatie
 - 50-100 scans per minuut
- Sociaal contact:
 - Spel
 - Knabbelen
 - Naast elkaar staan

 - Vaste sterke vriendschappen
 - Verdedigen vriendschappen

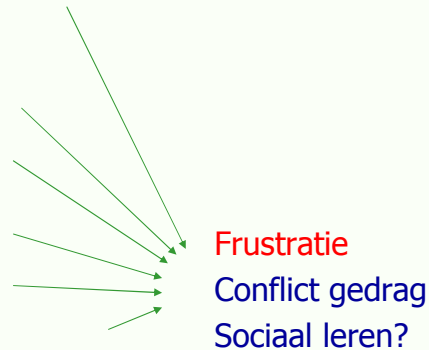
gem DW 2009 10

Veranderingen door moderne huisvesting

- opgelegde veranderingen in:

- Ruimte en Beweging
- Voeding
 - foerageer mogelijkheden
 - type voedsel
- Sociaal contact
- Seksueel contact
- Inprenting
 - Lucht- en bodemkwaliteit

Welzijnsprobleem: => ("tijd over" => verveling & frustratie => Stress)^{gem DW 2009} 11

Risico's frustratie & stress

- Hypergevoelig
 - Agressie
 - Angst (evt. aangeleerd)
- Verkeersonveilig
 - Mentaal in orde => veel meer mogelijkheden om plotselinge veranderingen (=verkeer) op te vangen
- Geen wettelijke normen of regelgeving

gem DW 2009 12

Oplossing – weide / paddock

- Droge bodem
- Beschutting tegen zon, regen en insecten
 - knutjes en dazen
- Bij paddock evt. voedingsrek
 - Goede plaatsing (dak niet perse nodig)
- Dus
 - inloopstal of schutstal
 - schut driehoek
 - bomen

gem DW 2009 15

Groepshuisvesting

- Problemen
 - Meestal verkeerd ontworpen
 - Agressie
 - Te weinig rust voor laag in rangstaande dieren
 - Moeilijk individueel voeren
 - dominanten te veel (dik), submissieven te weinig (dun)
 - Maar ook: NIET geschikt voor alle paarden

gem DW 2009 16

Computerstal

- Principe is:
 - Beweging
 - Controle over eigen doen en laten
 - Iedereen hele dag eten
 - Overdekt gebied om te liggen
 - Individuele voeding-units

gem DW 2009 17

Samenvatting problemen

- Gebrek aan kennis paardeneigenaren
 - Onkunde nieuwe mensen
 - Conservatieve ideeën van oudere garde
- Gebrek aan vergunningen
 - Voldoende grote boxen
 - Faciliteiten groepshuisvesting soms anders dan anders
 - Voedingslocaties
 - Warm droog liggebied nodig
 - Juiste ligging t.o.v. wind etc.

gem DW 2009 18

Samengevat

- Paarden zijn sociale dieren die eerst vluchten dan kijken
- Verkeerde huisvesting / management zorgt voor gestreste paarden
 - Gevaar in omgang en in verkeer
- Groot deel stress te voorkomen met welzijnsvriendelijke oplossingen vooral omtrent huisvesting:
 - Sociaal, locomotie en voeding
 - (Sociale) weidegang met beschutting
 - Groepshuisvesting met losse units
 - Individuele boxen met uitloop
 - Inpassen in landschap

b5

gem DW 2009 19

gem DW 2009 20

Slide 19

b5 volgens mij is voor omgang geen nederlands ;-)
brand042, 03/10/2009

